

SOMNÀMBULS?

Hi ha una frase ben coneguda de Karl Marx que hom cita sovint, vinga o no a tomb, i moltes vegades de manera inexacta. La frase en qüestió obre el seu escrit *El 18 brumari de Lluís Bonaparte* (1852), i diu així: «Hegel afirma en algun lloc que tots els grans fets i personatges de la història universal es produeixen, com si diguéssim, dues vegades. Però s'oblidà d'afegir-hi: una vegada com a tragèdia i l'altra com a farsa.» La idea que expressa és suggerent, i probablement reflecteix una certa realitat. Agafant aquest fil, podríem dir que la tasca més preemptòria, central, de la nostra època és assegurar que la puntualització de Marx a Hegel es pugui confirmar de nou, a hores d'ara, i que si alguna cosa del passat tràgic del segle XX s'ha de repetir, que siga com a comèdia, com a farsa, com a estirabot. Molt millor així, un sànet que no una tragèdia grega... i que la demagògia forassenyada d'un Donald Trump, per exemple, que té mig món astorat, no arribe mai a causar els estralls que podria. O que els aprenents de bruixot que atien l'odi ètnic a Europa no passen de ser la manifestació grotesca i desenfocada d'un malestar de fons, sense arribar a produir les tràgiques conseqüències que els seus ancestres dels anys trenta, emparats del poder, comportaren.

I és que en l'escena internacional hi ha focus de tensió més que suficients per a generar un neguit que, lluny de dur a la inhibició, hauria de ser mobilitzador. N'esmentarem alguns. La gihad internacional no atura les seues urpades sagnants, mirant de provocar, segurament, una conflagració de gran abast, que deixaria pàl·lid el foc devorador que consumeix l'Orient Mitjà. A l'Extrem Orient la incògnita d'una Corea del Nord del tot imprevisible podria derivar en alguna cosa més que un incident. L'ascens de la Xina a gran potència evoca escenaris desestabilitzadors de competició entre imperialismes que porten records estremidors. La deriva rancuniosa i autocràtica de líders com Vladimir Putin o el turc Erdogan combina el sentiment d'humiliació amb la manca d'escrúpols quant als mitjans emprats. La presidència

de Trump podria exasperar les tensions acumulades, amb la seua cultura política primària i erràtica, incapaç d'articular un discurs coherent de més de 140 caràcters.

El món s'ha allunyat perillosament de la consciència històrica raonablement aterrida i dels equilibris de la postguerra, que varen fer possible una època d'estabilitat i creixement, tot i que enmig del vertigen de la Guerra Freda. Els «trenta gloriosos» i l'esperança de progrés generalitzat, ara són un record que invita a la nostàlgia.

L'economia finançaritzada i desregulada de l'era de la globalització evoca més aviat dinàmiques pròpies de l'etapa anterior a la crisi de 1929. L'erosió del *welfare state* i els canvis tecnològics estalviadors de força treball expulsen i desnonen estrats socials sencers. Molta, massa gent, perd l'expectativa d'una vida digna i segura per a ells i els seus fills. Països i regions es veuen arraconats i esdevenen inviables. I per si tot això fos poc, l'amenaça del canvi climàtic sembla molt més que una hipòtesi angoixant. En aquestes condicions, les pulsions disgregadores a la Unió Europea són una notícia altament negativa. Sortosament les darreres eleccions presidencials a França han conjurat un perill imminent. O l'han ajornat, només?

«Els homes fan la seua història, però no la fan en les condicions triades per ells mateixos, sinó en condicions directament donades i heretades del passat. La tradició de les generacions anteriors pesa com un malson en el cervell dels vius.» Vet ací una altra frase de Marx digna de consideració, procedent del mateix escrit que l'anterior. El passat condiona durament el present, però hi ha marge per a l'acció. La comesa més profitosa a hores d'ara hauria de ser evitar-ne la repetició. Una tasca digna de ments lúcides i de cors generosos. Un compromís per al segle XXI.